

temények új összkiadásában fölvaltatótt gazdag anyag azonban ezekre a veresekre is ráirányíthatja figyelmünket. Ugyanakkor ez nem érinti nemzeti himnuszunk méltó helyét és tárgyalását – ötvennél is több oldalon keresztül olvashatjuk a *Hymnushoz* fűzött kommentárokat, a keletkezés és fogadtatás önmagában is érdekes történetét. Továbbá itt kapott helyet egy kétes hitelű szövegváltozat, amely akár Kölcsey egyik kéziratának egykorú másolata is lehet. S noha ez lényegesen nem befolyásolhatja himnuszunkról őrzött képünket, nagyobb nyomatékot adhat a kérdésnek: nem válhat-e néha valóban érdekfeszítővé azon is eltöprengőnk, milyen szöveget olvasunk?

BENGI LÁSZLÓ

(*Universitas Kiadó, Bp., 2001. 1206 o.*)

Szijj Ferenc: *Szuromberek királyfi*

„Haló! Jelentem, az imént gyanús alakok... Valami Szurokbérc vagy hogy hívják, királyfi... Az, az Szuromverem... Mások is... Egy tyúk, két káposzta. Kopasznjakú... Nem a káposzta, a tyúk. Egy kertkapu. Különleges ismertetőjele, hogy bicceg. Zavartan viselkedő paradicsomkaró, feltehetően génmanipulált pa-

radicsommal. Aztán három uborka, megnyerő külsejű... Nők, igen... Továbbá egy futórozsa atlétatrikóban.” Ők a főszereplői Szijj Ferenc meséjének, amely a kortárs gyermekirodalom kevés számú alkotásainak egyike.

Szuromberek királyfi és Sziromka Mária két szomszédos ország uralkodói. Amikor megtudják, hogy a harmadik szomszéd, a Hintavárban uralkodó Köpölykúti Béla, a Békadínó koronáját ellopták, miközben lehajolt egy marhalégy-lábért, elhatározzák, hogy visszaszerzik azt. Ám Sziromka Máriát elrabolja Tallé Randor, a Mókusfarkas, ráadásul éppen a királynő kertjéből, Lidércország királya, Első V. Másnéven Szörnyű Gáspár parancsára. A Lidérckirály ugyanis házasodni akar. Így Szurombereknek már ketts feladatot kell teljesítenie, ebben pedig segítségére sietnek a kertlakók: Vaxler Katalin, a mindenről tudatlanul véleményt formáló gyáva tyúk, de persze ő az első, aki jelentkezik a mentőcsapatba. Aztán Káposzta Benó, aki feleségétől azért is dorgálást kap, amiért fiatal korában majdnem tekézett. Eisenhuber Dávid, a kertkapu lelkiismeretfurdalást érez, amiért hagyta, hogy a Mókusfarkas bejöjjön, és elvigye a jótevőjüket. Apafi Tivadar, a paradicsomkaró, a karón ülő Veszelinovics Árvácskával, a még zöld paradicsommal indul útnak, azt hangoztatva, hogy az apróságnak nyugalomra és sok al-

vásra van szüksége, de azért vállalja. Rajtuk kívül ott vannak még az uborkalányok, valamint Serilla Géza, a futórózsza, aki már előre bemelegített, és szándékosan később indul el, hogy a többieket utolérhesse, és csatlakozzanak Szuromberekhez.

A királyfi ezalatt megosztja kenyerét egy hangyával, akitől jó tett helyébe egy varázsgyűszűt kap, amivel tengernyi vizet lehet kimerni, és egy rigóval, aki egy varázsfogpiszkálót ajándékoz neki, amiről nem lehet tudni, mire lesz jó. Az utolsó falokat pedig egy régi cimborával, Csuhaj Ignáccal, művésznévén Bélbaltavárral közösen költi el, aki kőgyógyításban, a rézhurut kezelésében tett szert hírnévre. Aztán találkozik Esze Ottóval is, az óriással, aki felhőjogot tanult, de nem fejezte be, mert sokat kellett magolni, ő pedig szeret hosszasan gondolkodni, mondván, a jó elhatározáshoz idő kell. Miután összeáll a kis csapat, összetalálkoznak kettő, ám valójában egyetlen hadsereggel. A palabárdokat a Lidérckirály hívta be, hogy védjék a birodalmát, csak nem volt ellenség. Ezért hadgyakorlatozni kezdtek, ami elhúzódott. A két vezér, a főtörzstábornok és a főstábgenerális szalámirúddal a kezében irányítja a másik ellen csapatait, de Szuromberek kérésére összefognak és segítenek kiszabadítani Sziromka Máriát. Lidércországban különben vasútvonala is van, menetrend szerint közlekedő mozdonyal. Utasokat

nem vesz fel, mert kell a hely a rózsaszíromnak, amivel a kazánt fűtik, ugyanis a szenet arrafelé felhő- és villámgyártásra használják.

Megtudják, hogy a Lidérckirály és a Mókusfarkas a Mélyvízivárba menekültek, és magukkal vitték Sziromka Máriát is. Odatalálnak, hasznát veszik a varázsgyűrűnek, és az utolsó pillanatban érkeznek, hogy megakadályozzák az esküvőt. Lidérckirály, aki bebizonyítja, hogy nem „zsebdiktátor”, újra megszökik, ezúttal a fellegek közé. Oda is utánaerednek, és hősies küzdelemben kiszabadítják Sziromka Máriát, a Lidérckirály pedig kíséretével együtt egy lakatlan szigetre kerül. A csapat visszaszerzi a koronát is, és visszajuttatja a Békadínónak, aki már többször is türelmetlenül rájuktelefonált az út során. Boldogan térnek végre haza, velük tart Traban Tóni is, Lidérckirály legcsúnyább alattvalója, aki átállt hozzájuk, és jutalmul a kertlakókra vigyázó díszőrség vezetője lesz. Szuromberek és Sziromka Mária újra együtt sétálnak, futkároznak, noha Szurombereknek piros sportkocsija is van. A végére pedig Veszelinovics Árvácska, az ifjú paradicsom arca végre-valahára pirulni kezd.

A Szuromberek királyfi posztmodern mese, amely lényegében újraértelmezi a műfajt. Történet van, linearitás hol van, hol nincs, a történetiség pedig teljesen hiányzik. A hagyományos szerkezet nyomai

felfedezhetőek, így a (félre)beszélő nevek, a csodás lények, különleges helyszínek, feloldva sok humorral, késleltetett epizódokkal. A szerző fantáziáját dicséri, hogy a népmesei szereplőket, mint a medvét vagy az óriást, együtt szerepelteti egy békadinóval vagy egy futórózsával, aki atlétatrikóban edz. A *Szuromberek királyfi* mai mese, nemcsak a gyerekek, de az idősebbek számára is élvezhető olvasmány, hiszen át-meg átszövik a motívumokba rejtett, korunkra tett utalások, mint a csempészet (rágógumi), vagy éppen egy diktátor tündöklése és bukása. A könyv *Roskó Gábor* rajzaival jelent meg.

SZALAI ZSOLT

(Jelenkor Kiadó, Pécs, 2001.)

Az egynapos király: tréfás magyar népmesék

„Egy faluban a hegyen volt a templom. De merthogy az öregeknek nehéz volt oda följutni, a falu lakói elhatározták, hogy eltolják a templomot a völgybe.” – mondja egyszerűen és természetesen a mesemondó. Mert ugyan mi furcsa van abban, ha az ember eltol egy templomot, kikölt egy csikótojást vagy megítat egy fűzfát?

„A nagy tüsténkedésbe a bíró is beállt segíteni. Földre vetette a ka-

bátját azon az oldalon, amerre a templomot kellett tolni, a másik oldalon meg ő is nekifeküdt a templom oldalának, hogy jobban haladjon a munka. Amíg ott nyomta a templomot a falu apraja-nagyja, a másik oldalon megjelent egy koldus, meglátta a bíró kabátját, és mindjárt el is vitte.

Egyszer a bírónak eszébe jutott, hogy meg kellene nézni, arrébb ment-e már a templom. Odamegy, ahová a kabátját tette, hát uramfia, már sehol sem látja a kabátot.

Visszaszalad a többiekhez.

– Állj! – kiabálja. – Elég! Már a kabátra toltátok!” A csattanót persze jól ismerjük, ha nem is a meséből, de Szőke András filmjéből biztosan. *A templomtolók* mellett a kötetben olvasható néhány ismert bolondmese, mint *A rátóti csikótojás*, a *Bolond Jankó*, a *Csalóka Péter*, és *A kőleves*. A mesék többsége azonban ismeretlen, hiszen eddig csak szakmai fórumokon szerepelt, a nagyközönség ebben a kötetben olvashatja őket először. Az abszurd állítások evidens igazságértékére és a helyes részkövetkeztetéseken alapuló hajmeresztő kijelentésekre épülő bolondmesék egyik típusa, amilyen *A templomtolók* is, humoros csattanóval vagy elmés megoldással, például a rest menyecske megleckéztetésével zárul. A másik típus abszurd kalandocskak láncolata, melyek egyszer csak megszakadnak anélkül, hogy a mesehősök erkölcsi hasznot